

Spis treści

Wstęp 9

ROZDZIAŁ I

System edukacyjny wobec ucznia z niepełnosprawnością. Sytuacja społeczna ucznia z niepełnosprawnością w polskiej szkole 13

ROZDZIAŁ II

Funkcjonowanie jednostki w środowisku szkolnym 23

2.1 Interakcje społeczne w klasie 23

2.2 Klasa integracyjna jako wyjątkowa grupa społeczna w systemie edukacyjnym (mniejsze zło?) 31

ROZDZIAŁ III

Konteksty społecznego funkcjonowania jednostki 37

3.1 Rozwój poznawczy w aspekcie społecznym – strukturalistyczny model rozwoju człowieka Jeana Piageta 37

3.2 Metateoria rozwoju Lwa S. Wygotskiego a interakcje społeczne 40

3.3 Koncepcja relacji społecznych w świetle teorii psychospołecznego rozwoju jednostki Erika H. Eriksona 43

3.4 Mechanizmy regulujące postrzeganie partnerów interakcji 53

3.5 Przemiany społecznego traktowania „innych” (naznaczenie społeczne, stygmat społeczny) 57

3.6 Interakcje międzyludzkie a umiejętności interpersonalne 62

ROZDZIAŁ IV

Interakcje międzyludzkie jako kategoria poznawcza 73

4.1 Fenomenologia interakcji międzyludzkich 73

4.2 Interakcje międzyludzkie jako źródło poczucia tożsamości podmiotu (tożsamość zraniona) 85

4.3 Interakcjonizm symboliczny – perspektywa strukturalna 93

ROZDZIAŁ V

Metodologia badań własnych 103

- 5.1. Przedmiot i cel badań 103
- 5.2. Problemy badawcze 106
- 5.3. Charakterystyka zmiennych i ich wskaźniki 108
- 5.4. Metody i narzędzia badawcze 110
- 5.5. Dobór i charakterystyka badanych grup 113
- 5.6 Organizacja i przebieg badań 114
- 5.7 Sposoby interpretacji wyników 115

ROZDZIAŁ VI

Relacje interpersonalne uczniów klas integracyjnych w badanym obszarze 117

- 6.1. Zależności pomiędzy wysokością poziomu obojętności innych *versus* wsparcia jednostki ze strony innych a poziomem edukacyjnym badanych uczniów 117
- 6.2. Zależności pomiędzy wysokością poziomu zagrożenia *versus* poczucia bezpieczeństwa a poziomem edukacyjnym badanych uczniów 119
- 6.3. Zależności pomiędzy wysokością poziomu niedoceny a docenienia przez innych a poziomem edukacyjnym badanych uczniów 121
- 6.4. Zależność pomiędzy stopniem intensywności izolowania ucznia *versus* jego towarzyskości w klasie a poziomem edukacyjnym, na którym się znajduje 123
- 6.5. Wyniki badań dotyczące wskazania zakresu egocentryzmu *versus* działania na rzecz innych w klasach integracyjnych przez poziom edukacyjny, na którym znajdowali się badani uczniowie 125
- 6.6. Wyniki rozpoznania uwarunkowania pomiędzy wysokością poziomu wzajemnej agresji, ujawnianej wśród rówieśników w klasach integracyjnych a poziomem edukacyjnym, na którym się znajdują 127
- 6.7. Stosunek średnich wyników skal ogólnego przystosowania społecznego uczniów z niepełnosprawnościami do średnich wyników tych samych skal ustalonych dla wszystkich uczniów 129

ROZDZIAŁ VII

Typy związków interpersonalnych nawiązywanych przez uczniów z niepełnosprawnością 137

- 7.1. Osobiste i bezosobowe zależności zachodzące w relacjach interpersonalnych uczniów starszych 137
- 7.2. Osobiste i bezosobowe zależności zachodzące w relacjach interpersonalnych uczniów młodszych 141

7.3. Warunki sprzyjające osobistym i bezosobowym zależnościom, zachodzące w relacjach interpersonalnych uczniów 143

ROZDZIAŁ VIII

Zależność partnerów zachodząca w relacjach interpersonalnych pomiędzy uczniami niepełnosprawnymi i ich pełnosprawnymi kolegami zaobserwowana w aktualnych działaniach interpersonalnych uczniów w zespołach klasowych na poszczególnych poziomach edukacyjnych 145

8.1. Zależności dysfunkcyjne: dysfunkcjonalne odłączenie, destruktywna nadmierna zależność 146

8.2. Zdrowa zależność 146

8.3. Przyczyny zaburzeń i źródła wzmacniania konstruktywnych zależności międzyrówieśniczych 149

ROZDZIAŁ IX

Charakterystyka prestiżu społecznego ucznia z niepełnosprawnością 153

9.1. Uczniowie z wysokim prestiżem społecznym 154

9.2. Uczniowie z niezrównoważonym statusem społecznym 160

9.3. Uczniowie osiągający niski status społeczny 167

9.4. Czynniki społeczne umożliwiające poprawę prestiżu ucznia z niepełnosprawnością w środowisku szkolnym 171

ROZDZIAŁ X

Psychoemocjonalne obszary życia społecznego jednostki w klasie integracyjnej, które wymagają reorganizacji 175

10.1. Kierunki działań profilaktycznych w środowisku szkolnym 177

10.2. Kierunki działań profilaktycznych w środowisku rodzinnym 180

Bibliografia 183

Akty prawne 201

Spis tabel i rysunków 201